

Afsnittet §§ 8, 9 og 10. Jeg veed ikke om den høitagtede 5te Rigsdagsmand for 1ste Valgfreds (Orsted), der ønskede Ordet i Gaar, vil have det nu.

Orsted: Jeg har allerede under Sagens første Behandling yttret mig om, at jeg ingenlunde kan ansee den Bestemmelse, der indeholdes i § 9 med Hensyn til Forpagtere, for at være tilfredsstillende. Naar tvungen Hovet-afløsning skal finde Sted, er det vel aldeles klart, at Forpagteren ikke paa Grund af den Forandring, der skeer i den ham ved Contracten hjemlede Ret til Arbejde, kan fordrø Erstatning af Gieren; thi denne har dog blot maattet give efter for Lovens Tvang og kan altsaa ikke siges at have krænket Contracten. Der vil altsaa kun være Spørgsmaal om Erstatning for det Tab, som Forpagteren kan lide ved at faae Penge istedetfor det betingede Arbejde, i det Tilfælde, hvor Hovetets Afløsning var begjæret fra Gieren's Side, eller hvis Gieren havde ved Foreningen bestemt Hovetvederlaget paa en Maade, hvormed Forpagteren ikke fandt sig tilfreds, eller hvis Gieren havde under Forhandlingen af Sagen gjort en Paa-stand, der medførte, at Vederlaget blev mindre, end der kunde have tilkommet ham, eller naar han iøvrigt havde behandlet Sagen saaledes, at det ugunstige Udfald kunde tilskrives ham. Under andre Omstændigheder er det vistnok klart, at Forpagterne ikke kunne have Krav paa Erstatning hos Gieren for det maastee meget betydelige Tab, han lider, idet den ham accorderede Arbejdshjælp forvandles til et Pengevederlag, hvis Tilstrækkelighed beroer saameget paa Omstændighederne og de Mands Skjønsomhed, til hvilke Sagens Afgjørelse er overdraget. Imidlertid kan jeg ikke nægte, at Sagen ogsaa i denne Henseende er betænkelig med Hensyn til Forpagterne, end med Hensyn til Gieren; thi vil man lægge nogen Vægt paa, at Gieren er en præsumtiv formuende Mand, og hvad der endnu mere fortjener at lægges Vægt paa, at han som Gier paa en vis Maade har igen nogen Fordeel af, at Hovetvederlaget bliver lavt bestemt, idet derved Bøndergaardene faae større Vardi, er det Noget, som ikke gjælder for Forpagteren, der ikke har vedvarende Interesse for Fæstegaar-

denes fremtidige Tilstand, altsaa er det vistnok i Henseende til ham endnu haardere end med Hensyn til Gieren, at han mod sin Villie skal miste det Arbejde, hvortil han havde erhvervet Ret; men vil man ogsaa see bort herfra, bliver Forholdet mellem Gieren og Forpagteren yderst misligt og besværligt. Meget af det indbyrdes Mellemvarende, som maa opstaa mellem dem, er af en saare tvivlsom Betydning, og kan let foranledige vidtløftige Processer, og Udfaldet deraf kan blive meget tvivlsomt. Det er klart, at i det Tilfælde, Hovetet afløses, behøves der en Mængde Redskaber, en Mængde Heste og Locale til et større Folkehoid, end der forhen behøvedes; det kan man paa ingen Maade fordrø, at Forpagteren skal tilveiebringe; men naar Hovetafløsningen skal fremmes, uagtet Gaarden er bortforpagtet, maa Gieren tilveiebringe disse Fornødenheder eller give ham Forskud, hvorved han selv kunde tilveiebringe dem. Men hvad der i denne Henseende skal skee, er noget, der beroer paa Skjøn og paa subjectiv Bedømmelse, hvoraf let kan opstaae Strid, der kan blive vidtløftig, bekostelig og med Hensyn til Udfaldet usikkert, og at lede Forpagteren, der har en klar Contract for sig, ind i saadanne vanfælige og for hele hans Velfærd truende Retssager, forekommer mig at være uretfærdigt. Jeg vil ikke tale om, at Gieren ogsaa derved kan komme i en uheldig Stilling. Det synes, at man i nærværende Sag seer bort herfra. Men jeg taler her om den Ret, der og vederfares Forpagteren, at dersom Hovetets Afløsning skal skee uden Forpagterens Forurettelse, bør den ikke kunne finde Sted uden hans Samtykke paa anden Maade, end at den først træder i Kraft, efterat Forpagtningscontracten er udløbet. Jeg veed vel, at det kan bevirke noget Op- hold i Hovetets Afløsning paa enkelte Steder, men jeg troer ikke at denne Sag er saa paastrængende, at man derfor skulde opoffre Retfærdigheden i den Grad, her er Spørgsmaal om, for at fremme Hovetets Afløsning paa enkelte Steder. Jeg troer heller ikke, at Følgen af denne Bestemmelse i Gjærningen vil være meget betænkelig med Hensyn til Diemedet, Hovetets Afløsning, thi deels er der adskillige Forpagtningscontracter, hvori der ud-